

Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Ruhsal ve Duygusal Zekâlarının İncelenmesi

Demir, Yılmaz¹ <https://orcid.org/0000-0001-5477-1300>

Öz

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda nicel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 2022-2023 akademik yılı güz döneminde Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde öğrenim gören 169 sosyal bilgiler öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının akademik başarının iyi, ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin ise yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların akademik başarıları ile ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farka sahip olduğu; duygusal zekâ düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark gösterdiği ancak ruhsal zekâ düzeylerinin sınıf değişimine göre anlamlı bir farka sahip olmadığı belirlenmiştir. Bunların yanı sıra katılımcıların ruhsal ve duygusal zekâlarının yaş, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, internette geçirdikleri süre, TV izleme süresi ve doğup büyüdüğü yerleşim yeri değişkenlerine göre anlamlı bir fark göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gönderi Tarihi

28.04.2023

Kabul Tarihi

19.07.2023

Anahtar Kelimeler

Sosyal Bilgiler Eğitimi, Öğretmen Adayı, Akademik Başarı, Ruhsal Zekâ, Duygusal Zekâ

Investigation of Social Studies Teacher Candidates' Spiritual and Emotional Intelligence

Abstract

In this study, it was aimed to determine the relationship between the spiritual and emotional intelligence of social studies teacher candidates and their academic achievement and to examine their spiritual and emotional intelligence levels according to various variables. In this direction, the general screening pattern, which is one of the quantitative research methods, was used. The participants of the research are 169 social studies teacher candidates studying at Kilis 7 University during the fall semester of the 2022-2023 academic year. As a result of the research, it was determined that the academic achievement of the social studies teacher candidates was good, and the spiritual and emotional intelligence levels were at a high level. In addition, it has been found that there is a statistically significant relationship between the academic achievements of the participants and the levels of spiritual and emotional intelligence. It was determined that the spiritual and emotional intelligence levels of the participants had a significant difference according to gender; the emotional intelligence levels showed a significant difference according to the class level, but the spiritual intelligence levels did not have a significant difference according to the class change. In addition, it was found that the participants' mental and emotional intelligence did not show a significant difference according to age, socioeconomic status, parental education level, time spent on the Internet, TV viewing time and the place where they were born and raised.

Received

28.04.2023

Accepted

19.07.2023

Key Words

Social Studies Education, Teacher Candidate, Academic Success, Spiritual Intelligence, Emotional Intelligence

¹ Sorumlu Yazar: Demir Yılmaz, Dr. Uzman Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ylmzdmr1983@gmail.com

GİRİŞ

Disiplinlerarası araştırmaların konusu olan zekâ kavramının farklı disiplinlerce farklı şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Nitekim tek bir zekâ tanımından söz etmek oldukça güçtür. Eğitim bilimciler, filozoflar, psikologlar zekâyı kendi perspektiflerinden tanımlamaya çalışmışlardır (Ersöz, 2011). Ancak, bazılarının zekâyâ dönük tanımlamaları ve buna dönük yapmış oldukları katkılar öne plana çıkmaktadır (Kavcar, 2011). Bu bağlamda Descartes'in zekâ üzerindeki açıklamaları ve tanımlamalarının oldukça önemli olduğu bilinmektedir. O, zekâyı, doğruyu yanlıştan ayırt etme yeteneği olarak tanımlamaktadır (Salovey ve Mayer, 1990, s.186). Latince "intellectus" kavramından türeyen zekâ sözcüğünün karşılığı olarak algılama, anlayış, bilme ve tanıma gibi kelimeler kullanılmaktadır (Köknel, 1999). Buradan hareketle zekâyı Wechler, "bireyin amaçlı hareket etme, rasyonel düşünme ve çevresiyle etkili bir şekilde başa çıkma konusundaki toplam kapasitesi" (Akt., Salovey ve Mayer, 1990, s. 186) şeklinde tanımlamaktadır. Sten, zekâyı "insanın düşünüşünü yeni durumlara bilinçli olarak aktarabilmesine bağlı genel yeteneği deyişle insanın düşünebilmesi ve düşündüklerini farklı durumlarda kullanabilmesi yeteneği" (Akt., Çavuşoğlu, 2019, s. 6) olarak tanımlamaktadır. Zekânın sözlükteki tanımı ise "insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlayış, dirayet, zeyreklik, feraset" (TDK, 2023) şeklindedir. Sonuç olarak zekâ "genel olarak doğuştan getirilen, kalıtsal özellikler taşıyan çok yönlü bir yeti, kapasite, bir potansiyel güç olarak tanımlanabilir" (Işıksalan, 2020, s. 314).

Alanyazın incelendiğinde zekâ kavramı kadar zekâ türleri üzerinde de çok farklı yaklaşımların ve tartışmaların olduğu görülmektedir. Nitekim sekiz farklı zekâ alanından oluşan Gardner'in (2004) çoklu zekâ kuramındaki zekâ türlerine ek olarak "varoluşçu zekâ", "ahlaki zekâ", "duygusal zekâ" ve "ruhsal zekâ" gibi kavramların da birer zekâ alanı olabileceği alanyazında tartışılmaktadır. Bazı araştırmalarda gerek ruhsal zekâ (Emmons, 2000a; Emmons, 2000b; King ve DeCicco, 2009; Montgomery, 2013; Vaughan, 2002; Wolman, 2001) gerekse duygusal zekânın (Goleman, 1998; Shuler, 2004) Gardner'in çoklu zekâ kuramındaki zekâ türleri içerisinde zaten yer aldığı iddia edilse de bunun tersini savunan görüşler de bulunmaktadır. İhtilafli da olsa özellikle ruhsal ve duygusal zekâ kavramlarının son yıllarda üzerinde ağırlıkla durulduğu görülmektedir. Nitekim eğitim alanında zekâ üzerine yapılan güncel çalışmalar incelendiğinde "ruhsal zekâ" ve "duygusal zekâ" türlerine sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Sözelimi ruhsal ve duygusal zekânın başta akademik başarıyla ilişkisi (Aydın ve Karadeniz, 2017; Baba, 2012; Ciarrochi vd., 2000; Çavuşoğlu, 2019; Dağlı, 2006; Işıksalan, 2020; İyibaş ve Akın, 2021; Kavcar, 2011; Kenarlı, 2007; Mammadov ve Keser, 2016; Newsome vd., 2000; Seyis vd., 2013; Smartt, 2014; Taşlıyan vd., 2015; Turan vd., 2020; Üzel ve Hangül, 2011; Yılmaz, 2007) olmak üzere demokratik algı ve tutum (Özaslan vd., 2020) ile üniversite hayatına uyum (Yılmaz ve Zembat, 2019) arasındaki ilişkinin dahi incelendiği çalışmalara ulaşılmaktadır. Dolayısıyla bireylerin gündelik, eğitim, iş hatta sağlık yaşamları gibi hayatın farklı alanları üzerinde etkili olan ruhsal ve duygusal zekâyâ açıklık getirmenin; öğretmen adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerini ortaya koymanın ve bu zekâ türleri üzerinde fark yaratan faktörleri belirleyerek akademik başarılarıyla ilişkisini incelemenin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Ruhsal zekâ kavramına ilk açıklık getiren ve bu zekâyı ilk kez tanımlayanların Zohar ve Marshall olduğu bilinmektedir. Zohar ve Marshall (2004) ruhsal zekâyı, bireylerin evrenin tamamıyla bir ilişkisinin olduğunu bilmesi ve söz konusu evren içinde benliğinin farkında olmasını sağlayan bir zekâ türü olarak tanımlamaktadır. Karadeniz ve Aydın (2016, s. 71) ruhsal zekâyı "insanın başarılarının yanında başarısızlıklarının da olabileceğini, insanın kendini olduğu gibi kabul etmesini sağlayan, başarısızlıkları başarıya giden yolda edinilen

tecrübeler olarak gören, insanın başarısız olduğu durumlarda ya da ruhî anlamda yaşadığı bunalımlarda insanın yaşadığı manevî sıkıntıyı hafifletecek ve kendisine daha merhametli olmasını, karşılaştığı problemi çözüme daha sağlıklı davranmasını sağlayacak zekâ türü” şeklinde tanımlamaktadır. “Bütün zekâ çeşitlerini bir araya getirerek bireyi zihinsel, ruhsal ve duygusal bir varlığa dönüştüren” (Zohar ve Marshall, 2004, s. 18) ruhsal zekâ, kişiye sonsuz sayıda görev veren ve söz konusu görevin gerçekleşmesi adına gerekli olan tüm desteği sağlayan; kişilerin olayları nasıl birbirinden ayırt edeceği konusunda onlara gerekli olan beceriyi veren; kişinin gerek akılla gerekse mantıkla çözemediği sorunlar karşısında başa çıkma yollarını ve tasvir etme yeteneğini sağlayan bir zekâ türüdür (Bozdağ, 2010). Cömertlik, dürüstlük, evrenle uyumlu olma arayışı, bütünü parçası olma duyarlılığı, merhamet, olumlu empati, saygı, kalabalık içinde tek başına olmayı başarabilme gibi tanımlayıcı kriterleri gerektiren (Simpkins, 2004, aktaran Yurttaş, 2018) ruhsal zekâ, kişinin günlük yaşamda yaptığı eylemin onun için ne ifade geldiğini ve söz konusu eyleminin değerleriyle ne oranda örtüştüğünü sorgulayan bir zekâ türüdür (Uslu Üstten, 2008, s. 76). Ruhsal zekâyı, potansiyel olarak var olan ruhsal yeteneklerin ve kaynakların pratikte uygulanması olarak tanımlayan Yiğit Seyfi ve Köse (2016, s. 771) “bireyin kendini bilmesi, kontrol etmesi ve motive etmesi, anı değerlendirebilmesi, vizyon sahibi olabilmesi, bütüncül bir düşünce yeteneği geliştirebilmesi, problemlere farklı açılardan bakabilmesi, koşulsuz diğerlerini sevebilmesi, şefkatli olması, derin empatiyi hissedebilmesi, etkin ilişkiler kurup sürdürebilmesi, farklılıkları soruna değil fırsata dönüştürebilmesi, diğer kişilere anlayışla yaklaşabilmesi, kendi inançlarını yaşayabilmesi, gerektiğinde kalabalığa karşı durabilmesi, yaşamın anlamını araması, temel sorular sorma veya kökten sorgulama eğilimi, durum veya sorunları yeniden biçimlendirebilmesi, zorluklar karşısında direnebilmesi, alçak gönüllü olabilmesi ve insanlığa hizmet etme bilinci, özetle kendi kendini yönetebilmesi özellikleri öğrenilebilir beceriler” olduğunu savunmaktadır. Zohar ve Marshall (2004) ise bireyin dünyaya karşı sorumluluğunun farkında olması, belirli değerler toplamına veya belli bir vizyona sahip olması, zorluklarla yüzleşip onlardan ders çıkarması ruhsal zekânın özellikleri arasında saymıştır. Yiğit Seyfi ve Köse (2016) insanoğlunun ruhsal zekâyı özgü bu özellikleri veya becerileri geliştirmesi yaşamdaki başarısını ve doyumunu üst düzeylere çıkaracağına vurgu yapmaktadır. Bezer şekilde Uslu Üstten (2008) de “bireyin günlük hayatta doğru bir iş yaptığını inanması ve kendisini huzurlu hissetmesi için ruhsal zekânın önemli olduğunu” vurgulamaktadır. Ruhsal zekânın hem zihinsel hem de duygusal zekânın daha etkin biçimde işlev sağlaması amacıyla temel oluşturduğunu vurgulayan Cook, vd., (2004) ruhsal zekâ düzeyi yüksek olan bireylerde bu durumun kendisini dürüstlük, doğruluk, şefkat, sorumluluk, saygı ve cesaret gibi çeşitli değerlerle gösterdiğini belirtmektedir.

Son yıllarda alanyazında sıklıkla üzerinde durulan zekâ türlerinden biri de “duygusal zekâ”dır. Duygusal zekâyı Caruso ve Salovey (2007, s. 11) “bireyin duyguları tanımlayabilme, kullanma, anlama ve yönetme becerilerinin toplamı” şeklinde tanımlarken Goleman, (1998, s. 393) “kişinin kendi ve başkasının hislerini tanıma, kendisini motive etme, kendi içindeki ve kişilerarası ilişkilerdeki duyguları iyi yönetme yetisidir” şeklinde tanımlamaktadır. Duygusal zekâ bireyin insan ilişkilerinde uzmanlaşması, kendisini ve karşısındakini anlaması ve ona göre bir iletişim yolunu tercih etmesidir (Aydın, 2017). Duygusal zekâ kişilerin duygularına ne derecede hükmedebileceğini, onları nasıl idare edebileceğini diğer kişilerin neler hissettiklerini fark ederek bunu hayatına, bireysel ve toplumsal ilişkilerine nasıl uyarlayabileceğini açıklayan bir zekâ türüdür (Atilla, 2012; Aydın, 2017; Kuzu, 2008; Mammadov, 2015; Ovayolu ve Bahar, 2006). Nitekim duygusal zekâyı dönük yapılan tanımlar incelendiğinde nerdeyse tanımların tamamında bireylerin gerek duygularını anlaması ve yönetmesi gerekse diğer bireylerin duygularını anlaması, duygularını hayatın her noktasını zenginleştirecek biçimde kullanmaları gibi ortak özelliklerin olduğu kabul görülmektedir (Mammadov, 2015, s. 12). Dahası duygusal zekâ bireyin empati

yapabilmesi, hedef belirleyebilmesi, isteklerini ve dürtülerini kontrol edebilmesi, kendini harekete geçirebilmesi, ruh halini düzenleyebilmesi, sorunlar karşısında yola devam edebilmesi ve ümitli olabilmesi gibi birçok özelliği bünyesinde barındırmaktadır (Tarhan, 2011). Goleman'a (2000) göre duygusal zekâ, "kişinin aksiliklere rağmen yoluna devam edebilmesi", "kendini harekete geçirebilmesi", "ruh halini düzenleyebilmesi", "dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilmesi", "sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermemesi", "karamsar durumlara karşı umut beslemesi", "kendini başkasının yerine koyabilmesi" gibi birçok özelliği bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle duygusal zekâ, hayatın farklı noktalarında kişilere yarar sağlamakta; iş ve eğitim hayatının yanında kişinin liderlik özelliği ve aile hayatı üzerinde de oldukça etkili olmaktadır. Hatta duygusal zekânın bireyin zorluklarla başa çıkması, kendini ifade etmesi, genel ruh hali gibi kişinin ruhsal sağlığı üzerinde de olumlu katkısı bulunmaktadır (Stockton, 2006).

Sonuç olarak ruhsal ve duygusal zekânın bireylerin günlük yaşamlarında kendilerini rahat ve huzurlu hissetmeleri, karşılaştıkları problemlerle baş edebilmeleri, empati yapabilmeleri, iş, eğitim ve sağlık hayatı, başarı ve başarısızlıkları gibi çok geniş bir alanda yaşamları üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu sebeplerden dolayı bireylerin ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin belirlenmesi ve bu zekâ türleri üzerinde etkili olan ya da fark oluşturan faktörlerin tespiti oldukça önemlidir. Nitekim alanyazında öğretmen adaylarının duygusal ve ruhsal zekâlarının incelendiği çeşitli çalışmaların olduğu; ancak sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin ortaya konulduğu; ruhsal ve duygusal zekâlarının "cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, internette geçirilen süre, TV izleme süresi ve yerleşim yeri" gibi çeşitli değişkenlere göre incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sadece Demir tarafından 2022 yılında Türkçe öğretmeni adaylarının akademik başarılarıyla ruhsal ve duygusal zekâları arasındaki ilişkinin incelendiği ve 2023 yılında Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal ve ruhsal zekâlarını çeşitli değişkenlere göre incelediği birer çalışmaya ulaşılmıştır. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmeni adayları özelinde yürütülen bu çalışmada ulaşılan bulguların, alanyazına katkı sunacağı ve yapılacak yeni araştırmalara ışık tutacağı öngörülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, "sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak; ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerini çeşitli değişkenlere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, internette geçirilen süre, TV izleme süresi ve yerleşim yeri)" göre incelemektir. Araştırmanın ana problem cümlesi "sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır ve söz konusu zekâ düzeyleri cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, internette geçirilen süre, TV izleme süresi ve yerleşim yerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır" şeklinde belirlenmiştir.

YÖNTEM

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak; ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemek amacıyla genel tarama deseni kullanılmıştır. Genel tarama deseni, "çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Genel tarama modelleri ile tekli ya da ilişkisel taramalar yapılabilir. Çoğu çalışmada hem tekli hem de ilişkisel taramalara olanak verecek düzenlemelere gidilir" (Karasar, 2011, s. 79).

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları 2022-2023 akademik yılı güz döneminde Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde öğrenim gören 169 sosyal bilgiler öğretmeni adayından oluşmaktadır. 18 ile 33 aralığında yaşları değişen öğretmen adayları 101 (%59.8) kadın ve 68 (%40.2) erkekten oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 21.8 iken genel not ortalamaları ise 70.5'tir. Katılımcılara yönelik detaylı bilgiler Tablo 1'de bulunmaktadır.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Tanıtıcı Bilgiler

Cinsiyet	n	%
Kadın	101	59.8
Erkek	68	40.2
Sınıf Düzeyi	n	%
1. sınıf	44	26
2. sınıf	41	24.2
3. sınıf	42	24.9
4. sınıf	42	24.9
Yaş Düzeyi	n	%
20 yaş ve altı	42	24.8
21 yaş	36	21.3
22 yaş	51	30.2
23 yaş ve üstü	40	23.7

Veri Toplama Araçları

Mevcut çalışmada “kişisel bilgi formu”, “Ruhsal Zekâ Özellikleri Ölçeği” ve “Duygusal Zekâ Testi” veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların “akademik başarı durumu, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, internette geçirilen süre, TV izleme süresi ve yerleşim yeri” bilgileri araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” aracılığıyla toplanmıştır.

Ruhsal Zekâ Özellikleri Ölçeği

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan “Ruhsal Zekâ Özellikleri Ölçeği” Karadeniz ve Aydın (2016) tarafından beşli likert tipinde bir ölçme aracı olarak geliştirilmiştir. “Toplam varyansın %47.78’ini açıklayan 5 faktörlü bir yapıya sahip olan bu ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.910’dur. Ayrıca ölçeğin test tekrar test yönetimi kullanılarak kararlılığı için kanıt olarak gösterilebilecek iki uygulama arasındaki korelasyonun .85 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizinde ki-kare değerinin ($\chi^2= 836.68$, $sd= 289$, $p=.000$) anlamlı olduğu, uyum indeksi değerlerinin ise RMSEA= 0.051, SRMR= 0.050 NFI= 0.94, CFI= 0.96, GFI= 0.92, AGFI= 0.90 olduğu görülmektedir” (Karadeniz ve Aydın, 2016, s. 69-93).

Duygusal Zekâ Testi

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan bir diğeri ölçme aracı Schutte ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Tatar, vd., (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan “Duygusal Zekâ Testi”dir. Beşli likert tipinde hazırlanan Duygusal Zekâ Testi’nin “toplam puanının, ölçüt bağıntılı geçerlilik çalışması kapsamında Toronto Aleksimi Ölçeği ile -.63, 41 maddeli Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ile .87; ayırt edici geçerlilik kapsamında da 5 Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formunun faktörlerinden gelişime açıklık ile .48, duygusal denge ile -.28, öz denetim/sorumluluk ile .39, yumuşak başlılık ile .16 ve dışa dönüklük ile .11 bağıntı katsayıları gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca Duygusal Zekâ Testi’nin 15 ila 30 gün

sonra yapılan iki ayrı test tekrar test geçerlilik katsayı değerlerinin sırasıyla .81 ve .78 olduğu ve doğrulayıcı faktör analizine göre sınır düzeyde kabul edilebilir tek boyutlu bir faktör yapısına sahip olan testin iç tutarlılık katsayısının .86 olduğu görülmektedir” (Tatar vd., 2017, s. 139-146).

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında “Kişisel Bilgi Formu”, “Ruhsal Zekâ Özellikleri Ölçeği” ve “Duygusal Zekâ Testi” sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına uygulanmıştır. Ortalama 15 dakikalık bir sürede doldurulan ölçek formlarından elde edilen veriler “SPSS 21.00 istatistik programına” aktarılarak analiz edilmiştir. Bu aşamada ilk olarak verilerin normallik değerleri ve varyansların homojenliğine uygun olan istatistiksel analizler belirlenmiştir. Buna göre yapılan normallik testinde verilerin tümünün normal dağılım göstermediği (Kolmogorov-Smirnov anlamlılık değeri= $p<.05$) tespit edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermemesinden dolayı istatistiksel analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Bu sebeple sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki analiz edilirken parametrik olmayan testlerden biri olan “spearman sıra farkları korelasyon analizi” testi kullanılmıştır. Korelasyon yorumlanırken “korelasyon katsayısının mutlak değer olarak 0.70-1.00 arası olması yüksek, 0.70-0.30 arası olması orta ve 0.30-0.00 olması ise düşük düzeyde ilişki” (Büyüköztürk, 2014, s. 32) olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin çeşitli değişkenlere (cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, internette geçirilen süre, TV izleme süresi ve yerleşim yeri) göre analizi için “bağımsız örneklem için t-testi”nin “parametrik olmayan” karşılığı olarak bilinen “mann whitney u testi” ve “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)”nın karşılığı olan “kruskal wallis h testi” kullanılmış ve farkların kaynağı belirlenirken “Post Hoc Tamhane” testinden yararlanılmıştır. Bunların yanı sıra temel istatistiklerden “standart sapma”, “ortalama”, “frekans” ve “yüzde” değerleri de hesaplanarak tablolara eklenmiştir. Analizler yapılırken sonuçlar “ $p<.05$ ” anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada ilk olarak sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarılarına ilişkin bazı betimsel verilere yer verilmiştir. Bu bağlamda öncelikle sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal zekâlarının hangi düzeyde olduğu incelenmiştir. Öğretmen adaylarının ruhsal zekâ düzeylerine ilişkin veriler “Ruhsal Zekâ Özellikleri Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Beşli likert tipindeki 26 ifadeden oluşan “Ruhsal Zekâ Özellikleri Ölçeği”nden en az 26, en fazla 130 puan alınabilmektedir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal zekâ düzeyleri “düşük” (26-60), “orta” (61-95) ve “yüksek” (96-130) olmak üzere üç grupta değerlendirilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Ruhsal Zekâ Düzeyleri

Düzye	Aralık	n	%
Düşük	(26-60)	1	0.6
Orta	(61-95)	43	25.4
Yüksek	(96-130)	125	74
Toplam	(26-130)	169	100

Maksimum puan= 130; minimum puan=57; ranj=73; mod=98; medyan=100; \bar{X} =100.6; ss=12.4

Tablo 2’ye göre katılımcıların %0.6’sının düşük, %25.4’ünün orta, %74’ünün ise yüksek ruhsal zekâ düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların ruhsal zekâ düzeylerinin

ortalaması ise $\bar{X}=100.6$ 'dır. Bu bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal zekâlarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Mevut araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleri de incelenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerine ilişkin veriler “Duygusal Zekâ Testi” kullanılarak toplanmıştır. Beşli likert tipindeki 33 ifadeden oluşan “Duygusal Zekâ Testi”nden en az 33, en fazla 165 puan alınabilmektedir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeyleri “düşük” (33-77), “orta” (78-121) ve “yüksek” (122-165) olmak üzere üç grupta değerlendirilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Duygusal Zekâ Düzeyleri

Düzyey	Aralık	n	%
Düşük	(33-77)	3	1.8
Orta	(78-121)	35	20.7
Yüksek	(122-165)	131	77.5
Toplam	(33-165)	169	100

Maksimum puan= 164; minimum puan=56; ranj=108; mod=128; medyan=130; \bar{X} =128.5; ss=16.9

Tablo 3'e göre katılımcıların %1.8'inin düşük, %20.7'sinin orta, %77.5'inin ise yüksek duygusal zekâyâ sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların duygusal zekâ düzeylerinin ortalaması ise $\bar{X}=128.5$ 'tir. Bu bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının duygusal zekâlarının da yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının akademik başarı düzeyleri de incelenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının akademik başarılarına ilişkin veriler “Kişisel Bilgi Formu” kullanılarak toplanmıştır. Bu bağlamda katılımcıların akademik başarı düzeyleri “çok düşük” (0-44), “düşük” (45-54), “orta” (55-69), “iyi” (70-84) ve “çok iyi” (85-100) olmak üzere beş grupta değerlendirilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların Akademik Başarı Düzeyleri

Düzeyi	Aralık	n	%
Çok Düşük	(0-44)	4	2.4
Düşük	(45-54)	15	8.9
Orta	(55-69)	56	33.1
İyi	(70-84)	74	43.8
Çok iyi	(85-100)	20	11.8
Toplam	0-100	169	100

Maksimum puan= 98.3; minimum puan= 25; ranj=73.3; mod=75; medyan=72; \bar{X} =70.5; ss=12.8

Tablo 4'e göre katılımcıların %2.4'ünün çok düşük, %8.9'unun düşük, %33.1'inin orta, %43.8'inin iyi, %11.8'inin ise çok iyi derecede akademik başarıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının akademik başarı ortalaması ise $\bar{X}= 70.5$ 'tir. Bu bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının akademik başarılarının iyi düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Akademik Başarıları ile Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi Arasındaki İlişki

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının akademik başarıları ile ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin yanı sıra duygusal zekâları ile ruhsal zekâları arasındaki ilişki de incelenmiştir. Yapılan analizlerde katılımcıların akademik başarıları ile ruhsal zekâ ($r=153$; $p<.05$) ve duygusal zekâ ($r=242$; $p<.05$) düzeyleri arasında düşük düzeyde anlamlı bir

ilişki olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise aralarında orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($r=530$; $p<.05$). Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının akademik başarıları, ruhsal zekâ ve duygusal zekâ düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5

Katılımcıların Akademik Başarı, Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişkisel Analiz

		1	2	3
1-Akademik başarı düzeyi	Korelasyon katsayısı	1		
	<i>p</i>	-		
2- Ruhsal zekâ düzeyi	Korelasyon katsayısı	.153	1	
	<i>p</i>	.047	-	
3- Duygusal zekâ düzeyi	Korelasyon katsayısı	.242	.530	1
	<i>p</i>	.002	.000	-

$n=169$; $p<.05$

Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyinin Cinsiyete Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının cinsiyete göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “Mann Whitney U Testi” uygulanmıştır.

Tablo 6

Cinsiyete Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi

Zekâ türü	Cinsiyet	n	Sıra ort.	Sıra top.	z	p
Ruhsal zekâ	Kadın	101	91.31	9222	-2.044	.041
	Erkek	68	75.63	5143		
Duygusal zekâ	Kadın	101	97.61	9859	-4.086	.000
	Erkek	68	66.26	4506		

$n=169$; $p<.05$

Tablo 6’da görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyete göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (Ruhsal zekâ, $U=2797.0$, $p<.05$; Duygusal zekâ, $U=2160.0$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında katılımcıların gerek ruhsal gerekse duygusal zekâ düzeylerinin kadınlar lehine anlamlı bir farka sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla mevcut araştırmada kadın katılımcıların ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin erkeklere oranla daha pozitif olduğu söylenebilir. Yani sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının gerek ruhsal gerekse duygusal zekâ düzeyleri üzerinde cinsiyetin anlamlı fark oluşturduğu ve bu farkın kadınlar lehine olduğu söylenebilir.

Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyinin Yaşa Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının yaşa göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için “Kruskal Wallis H” testi uygulanmıştır.

Tablo 7*Yaşa Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi*

Zekâ türü	Yaş düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Ruhsal zekâ	20 yaş ve altı (A)	42	72.8	3/165	4.139	.247	----
	21 yaş (B)	36	88.19				
	22 yaş (C)	51	93.01				
	23 yaş ve üstü (D)	40	84.73				
Duygusal zekâ	20 yaş ve altı (A)	42	68.04	3/165	7.180	.066	----
	21 yaş (B)	36	90.89				
	22 yaş (C)	51	93.56				
	23 yaş ve üstü (D)	40	86.6				

n=169; p<.05

Tablo 7’de görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal ($X^2=4.139$, $p>.05$) ve duygusal zekâ ($X^2=7.180$, $p>.05$) düzeylerinde yaşa göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla yaş değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine benzer nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Ruhsal ve Duygusal Zekânın Sınıf Düzeyine Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sınıf düzeyine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için “Kruskal Wallis H” uygulanmıştır.

Tablo 8*Sınıfa Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi*

Zekâ türü	Sınıf düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Ruhsal zekâ	1. Sınıf (A)	44	72.7	3/165	7.617	.055	---
	2. Sınıf (B)	42	77.51				
	3. Sınıf (C)	42	93.18				
	4. Sınıf (D)	41	97.49				
Duygusal zekâ	1. Sınıf (A)	44	61.23	3/165	15.287	.002	A-C A-D
	2. Sınıf (B)	42	86.83				
	3. Sınıf (C)	42	94.98				
	4. Sınıf (D)	41	98.41				

n=169; p<.05

Tablo 8’de görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal zekâ ($X^2=4.139$, $p>.05$) düzeylerinin sınıf değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı; ancak duygusal zekâ ($X^2=4.139$, $p<.05$) düzeylerinin sınıf değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Gruplar arasındaki bu farkın tespiti için “Post Hoc Tamhane” analizi uygulanmıştır. Yapılan analizlerde katılımcıların duygusal zekâ düzeylerindeki farkın 1. sınıflar ile 3 ve 4. sınıflar arasında olduğu ve 3 ve 4. sınıflara devam eden katılımcıların lehine olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal zekâ düzeylerinin birbirine benzer olduğu ancak duygusal zekâları üzerinde sınıf düzeyinin anlamlı fark oluşturduğu ve bu farkın 3 ve 4. sınıfa devam eden katılımcıların lehine olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyinin Sosyoekonomik Duruma Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sosyoekonomik durumlarına göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için “Kruskal Wallis H” testi uygulanmıştır.

Tablo 9

Sosyoekonomik Duruma Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi

Zekâ türü	Sosyoekonomik durum	n	Sıra ort.	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Ruhsal zekâ	Düşük (A)	17	66,59				
	Orta (B)	122	87,31	2/166	2.696	.260	----
	İyi (C)	30	86,05				
Duygusal zekâ	Düşük (A)	17	90,94				
	Orta (B)	122	83,05	2/166	.709	.701	----
	İyi (C)	30	89,58				

n=169; p<.05

Tablo 9’da görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal ($X^2=2.696$, $p>.05$) ve duygusal ($X^2=.709$, $p>.05$) zekâ düzeylerinin sosyoekonomik duruma göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla sosyoekonomik duruma göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine benzer olduğu sonucuna varılmıştır.

Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının anne eğitim düzeyi değişkenine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için “Kruskal Wallis H” testi uygulanmıştır.

Tablo 10

Anne Eğitim Düzeyine Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi

Zekâ türü	Anne eğitim düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Ruhsal zekâ	Bir okuldan mezun olmayan (A)	50	89.3				
	İlkokul mezunu (B)	65	80.05				
	Ortaokul mezunu (C)	28	94.43	4/164	3.016	.555	---
	Lise mezunu (D)	22	76				
	Lisans/lisansüstü mezunu (E)	4	95.25				
Duygusal zekâ	Bir okuldan mezun olmayan (A)	50	84.72				
	İlkokul mezunu (B)	65	86.32				
	Ortaokul mezunu (C)	28	89.93	4/164	1.201	.878	---
	Lise mezunu (D)	22	75.3				
	Lisans/lisansüstü mezunu (E)	4	85.88				

n=169; p<.05

Tablo 10’da görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal ($X^2=2.696$, $p>.05$) ve duygusal zekâ ($X^2=.709$, $p>.05$) düzeylerinin anne eğitim durumuna göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla anne eğitim durumuna göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine benzer nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyinin Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğinin belirlemek için “Kruskal Wallis H” testi uygulanmıştır.

Tablo 11*Baba Eğitim Düzeyine Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi*

Zekâ türü	Baba eğitim düzeyi	n	Sıra ort.	sd	X ²	p	Anlamli Fark
Ruhsal zekâ	Bir okuldan mezun olmayan (A)	9	60.56	4/164	3.071	.546	---
	İlkokul mezunu (B)	68	86.01				
	Ortaokul mezunu (C)	40	89.28				
	Lise mezunu (D)	32	80.89				
	Lisans/lisansüstü mezunu (E)	20	90.58				
Duygusal zekâ	Bir okuldan mezun olmayan (A)	9	78.06	4/164	2.022	.732	---
	İlkokul mezunu (B)	68	82.04				
	Ortaokul mezunu (C)	40	88.71				
	Lise mezunu (D)	32	81.22				
	Lisans/lisansüstü mezunu (E)	20	96.83				

n=169; p<.05

Tablo 11’de görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal ($X^2=3.071$, $p>.05$) ve duygusal zekâ ($X^2=2.022$, $p>.05$) düzeylerinin baba eğitim durumuna göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla baba eğitim durumuna göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine benzer olduğu sonucuna varılmıştır.

Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyinin İnternette Geçirilen Süreye Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının internette geçirilen süreye göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğinin belirlemek için “Kruskal Wallis H” uygulanmıştır.

Tablo 12*İnternette Geçirilen Süreye Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi*

Zekâ türü	İnternette geçirilen süre	n	Sıra ort.	sd	X ²	p	Anlamli Fark
Ruhsal zekâ	Bir saatten az	51	92.28	3/165	4.174	.243	---
	Bir/iki saat	48	80.17				
	Üç/dört saat	40	75.08				
	Dört saatten fazla	30	93.58				
Duygusal zekâ	Bir saatten az	51	93.08	3/165	2.835	.418	---
	Bir/iki saat	48	79.42				
	Üç/dört saat	40	78.73				
	Dört saatten fazla	30	88.57				

n=169; p<.05

Tablo 12’de görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal ($X^2=4.174$, $p>.05$) ve duygusal zekâ ($X^2=2.835$, $p>.05$) düzeylerinin internette geçirilen süreye göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla internette geçirilen süreye göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine benzer nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyinin TV İzleme Süresine Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının TV izleme süresine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğinin belirlemek için “Kruskal Wallis H” uygulanmıştır.

Tablo 13

TV İzleme Süresine Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi

Zekâ türü	Tv izleme süresi	n	Sıra ort.	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Ruhsal zekâ	Hiç izlemeyen	88	86.56	3/165	.759	.859	---
	Bir saatten az izleyen	52	86.3				
	Bir – iki saat izleyen	11	76.05				
	Üç saatten fazla izleyen	18	79.08				
Duygusal zekâ	Hiç izlemeyen	88	86.64	3/165	2.379	.498	---
	Bir saatten az izleyen	52	88.56				
	Bir – iki saat izleyen	11	65.91				
	Üç saatten fazla izleyen	18	78.39				

n=169; p<.05

Tablo 13'te görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal ($X^2=.859$, $p>.05$) ve duygusal zekâ ($X^2=.498$, $p>.05$) düzeylerinin TV izleme süresine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla TV izleme süresine göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine benzer nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyinin Yerleşim Yerine Göre Farklılığı

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının doğup büyüdüğü yerleşim yerine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğinin belirlemek için “Kruskal Wallis H” uygulanmıştır.

Tablo 14

Yerleşim Yerine Göre Katılımcıların Ruhsal ve Duygusal Zekâ Düzeyi

Zekâ türü	Yerleşim yeri	n	Sıra ort.	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Ruhsal zekâ	Köy/kırsal bölge	43	83.67	3/165	5.963	.113	---
	İlçe merkezi	57	84.73				
	Şehir (İl) merkezi	42	97.51				
	Büyükşehir	27	68.22				
Duygusal zekâ	Köy/kırsal bölge	43	91.03	3/165	1.299	.729	---
	İlçe merkezi	57	81.54				
	Şehir (İl) merkezi	42	86.83				
	Büyükşehir	27	79.85				

n=169; p<.05

Tablo 12'de görüldüğü üzere katılımcıların ruhsal ($X^2=5.963$, $p>.05$) ve duygusal zekâ ($X^2=1.299$, $p>.05$) düzeylerinin doğup büyüdüğü yerleşim yerine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla doğup büyüdüğü yerleşim yerine göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine benzer nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya konulmuş; ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri “cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, internette geçirilen süre, TV izleme süresi ve yerleşim yeri” değişkenlerine göre incelenmiş ve ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

Öncelikle sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer biçimde Demir (2022) ve Demir (2023) tarafından yapılan

çalışmalarda Türkçe öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Durmuş, vd., (2018) tarafından yapılan çalışmada hemşirelik bölümünü okuyan öğrencilerin; Aydın ve Karadeniz (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının ruhsal zekâ düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu; Kiroğlu, vd., (2019) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Karagözoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin; Güvenç (2012) tarafından yapılan çalışmada ise sınıf öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeylerinin “çok sık” düzeyde olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazındaki diğer çalışmaların bulgularıyla paralellik gösteren bu sonuç değerlendirildiğinde özellikle yüksek düzeyde ruhsal ve duygusal özelliklere sahip sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının bu niteliği olumlu karşılanabilir. Kuşkusuz gerek ruhsal gerekse duygusal zekâsı yüksek olan sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının; günlük yaşamlarında kendilerini daha rahat ve huzurlu hissetmeleri, karşılaştıkları problemlerle baş edebilmeleri, empati yapabilmeleri, iş, eğitim ve sağlık hayatları, başarı ve başarısızlıkları gibi çok geniş bir alanda yaşamları üzerinde olumlu katkı sağlaması kaçınılmaz olacaktır. Bu niteliklere sahip olmaları özellikle Sosyal bilgiler öğretmenliği yapacak adaylarda bulunması gereken özellikler olarak değerlendirilebilir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının akademik başarıları ile ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde öğretmen adaylarının akademik başarıları ile ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişki ise orta düzeyde anlamlı bulunmuştur. Benzer şekilde Demir (2022) tarafından yapılan çalışmada da Türkçe öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâları arasında orta düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. İlgili diğer çalışmalar incelendiğinde akademik başarı ile ruhsal zekâ (Aydın ve Karadeniz, 2017; Turan vd., 2020) ve akademik başarı ile duygusal zekâ (Baba, 2012; Ciarrochi vd., 2000; Çavuşoğlu, 2019; Dağlı, 2006; Işıksalan, 2020; İyibaş ve Akın, 2021; Kavcar, 2011; Mammadov ve Keser, 2016; Seyis vd., 2013; Taşlıyan vd., 2015; Üzel ve Hangül, 2011) arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu çok sayıda çalışmaya rastlandığı gibi akademik başarı ile ruhsal zekâ (Çavuşoğlu, 2019; Demir, 2022; Smartt, 2014) ve akademik başarı ile duygusal zekâ (Demir, 2022; Kenarlı, 2007; Newsome, vd., 2000; Yılmaz, 2007) arasında anlamlı ilişkinin olmadığı çalışmalara da rastlanmıştır. Yukarıda ifade edildiği gibi gerek ruhsal gerekse duygusal zekâ bireyin sadece akademik başarısını değil aynı zamanda günlük hayatından çalışma hayatına, eğitim hayatından sağlık hayatına kadar çok geniş bir yelpazede hayatını etkilemektedir. Zira alanyazın incelendiğinde yöneticilerin karar verme süreçleri ile ruhsal zekâları arasında (Yurttaş, 2018); öğretmen adaylarının sosyal kaygıları ve öznel iyi oluşları ile duygusal zekâları arasında (Tezelli, 2019); sosyal bilgiler öğretmenlerinin duygusal zekâları ile sınıf yönetimi modelleri arasında (Karagözoğlu, 2016) da anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Cinsiyete göre sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin kadınların lehine anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgunun aksine Çavuşoğlu (2019) ve Demir (2023) tarafından yapılan çalışmalarda Türkçe öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir. Ancak ilgili çalışmalar incelendiğinde genel anlamda öğretmen adaylarının (Yurttaş, 2018) ve spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin (Turan, vd., 2020) ruhsal zekâ düzeylerinin cinsiyete göre kadınlar lehine anlamlı bir fark gösterdiği belirlenmiştir. Benzer biçimde öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyete göre kadınlar lehine anlamlı farkın tespit edildiği çeşitli çalışmaların (Göçet, 2006; Işıksalan, 2020; Köksal, 2003; Pamukoğlu, 2004; Varışoğlu, 2017; Yeşilyaprak, 2001) olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre öğretmen adaylarının zekâ düzeylerindeki bu farklılığı, kadın öğretmen adaylarının kendi duygularının

daha çok farkında olmasından, kişilerarası ilişkilerde başarılı ve empati becerilerinin daha yüksek olmasından kaynaklandığını belirten araştırmalar mevcuttur (Goleman, 2000).

Mevcut araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının yaş gruplarına göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine denk olduğu söylenebilir. Alanyazında duygusal (Demir, 2023; Karabulut, 2012; Pamukoğlu, 2004) ve ruhsal (Aydıntan, 2009; Demir, 2023; Yiğit Seyfi ve Köse, 2016; Yurttaş, 2018) zekâ ile yaş arasında anlamlı ilişkinin olduğu ve bu ilişkinin yaşı ileri olan bireylerin lehine olan çalışmaların olduğu bilinmektedir. Yine Bar-on tarafından yapılan çalışmada yaşlıların gençlere göre duygusal zekâ düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Akt., Gürsoy, 2016). Ancak Varışoğlu (2017) tarafından yapılan çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin genç bireylerin lehine fark gösterdiği tespit edilmiştir. Buna karşın alanyazında duygusal zekâ ile yaş arasında herhangi bir anlamlı fark göstermediği çalışmalar da mevcuttur (Ersöz, 2011). Bu farklı bulgular neticesinde konuyla ilgili daha fazla çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Mevcut araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark gösterdiği ancak ruhsal zekâ düzeylerinin göstermediği belirlenmiştir. Demir'in (2023) araştırmasında Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal ve ruhsal zekâlarının sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Çavuşoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmen adaylarının gerek ruhsal gerekse duygusal zekâ düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca alanyazında ruhsal (Aydın ve Karadeniz, 2017; Durmuş vd., 2018; Turan vd., 2020) ve duygusal (Işıksalan, 2020) zekâ düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği farklı çalışmalarda bulunmaktadır. Ruhsal ve duygusal zekânın sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark göstermemesinin sebebini Çavuşoğlu (2019, s. 49) "zekânın öğrenmeden farklı olarak değişime dirençli bir değişken olması; alınan eğitimle birlikte bilgi düzeyinde olduğu gibi hızlı bir değişme ve gelişme göstermeyeceği" şeklinde açıklamaktadır.

Alanyazın incelendiğinde çeşitli çalışmalarda bireylerin sosyoekonomik durumlarının akademik başarıları üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Kocaman, 2008; Özer ve Anıl, 2011; Sarier, 2016). Ancak mevcut araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sosyoekonomik durumlarına göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sosyoekonomik durumlarına göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine denk olduğu söylenebilir. Kavcar (2011, s. 117) tarafından yapılan çalışmada da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Söz konusu çalışmada "işletme bölümü öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri, öğrencilerin ailelerinin gelirine göre farklılık göstermediği" sonucuna ulaşılmıştır. Durmuş, vd., (2018) tarafından yapılan çalışmada ise hemşirelik bölümünü okuyan öğrencilerin ruhsal zekâ düzeylerinin ailenin gelir durumuna göre fark göstermediği belirlenmiştir. Dolayısıyla mevcut çalışmanın bulgularıyla alanyazındaki sonuçların bu yönüyle örtüştüğü görülmektedir.

Mevcut araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin ebeveyn eğitim durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının anne ve baba eğitim durumuna göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine denk olduğu söylenebilir. Benzer bir sonuca Çavuşoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada da ulaşılmıştır. Söz konusu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının ebeveyn eğitim durumuna göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bununla birlikte Demir'in (2023) çalışmasında Türkçe öğretmeni adaylarının duygusal ve ruhsal zekâ düzeylerinin baba eğitim

düzeyine göre farklılaşmadığı; duygusal zekâ düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaştığı ancak ruhsal zekâ düzeylerinin farklılaşmadığı belirlenmiştir. Yine alanyazında çeşitli çalışmalarda ebeveyn eğitim durumuna göre bireylerin ruhsal (Durmuş vd., 2018) ve duygusal (Kavcar, 2011; Işıksalan, 2020) zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla mevcut araştırmanın bulgularıyla alanyazındaki çalışmaların bu yönüyle büyük oranda örtüştüğü söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının internette geçirdikleri süreye ve TV izleme süresine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının internette geçirilen süreye ve TV izleme süresine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine denk olduğu söylenebilir. Alanyazında öğretmen adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin internette geçirilen süre ve TV izleme süresi değişkenleri dikkate alınarak incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple mevcut araştırmanın bulgularının karşılaştırılması yapılamamıştır. Ancak duygusal zekâ ve problemlerle internet kullanımı arasında zayıfta olsa anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir (Reisoğlu vd., 2013).

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının doğup büyüdüğü yerleşim yerine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının doğup büyüdüğü yerleşim yerine göre ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin birbirine denk olduğu söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde çeşitli çalışmalarda bireylerin doğup büyüdüğü yerleşim yerine göre ruhsal (Aydın ve Karadeniz, 2017; Durmuş vd., 2018) ve duygusal zekâ (Kavcar, 2011) düzeylerinin anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir. Dolayısıyla mevcut araştırmanın bulgularıyla alanyazındaki çalışmaların bu yönüyle birbiriyle örtüştüğü söylenebilir.

Mevcut araştırmanın bulgularından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adayları katılımcı grup olarak belirlenmiş ve bu katılımcıların ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koyularak ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde öğretmen adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeylerinin incelendiği çalışmaların sayısının oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple gerek sosyal bilgiler öğretmeni adaylarıyla gerekse farklı disiplinlerce benzer çalışmalar yapılabilir.

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Nitekim daha önceden de ifade edildiği gibi gerek ruhsal gerekse duygusal zekânın yüksek düzeyde olması bireylerin günlük yaşamlarında kendilerini rahat ve huzurlu hissetmeleri, karşılaştıkları problemlerle baş edebilmeleri, empati yapabilmeleri, iş, eğitim ve sağlık hayatları, başarı ve başarısızlıkları gibi çok geniş bir alanda yaşamları üzerinde olumlu katkı sağlamaktadır. Bu sebeple sosyal bilgiler eğitimi ve öğretiminin niteliğini arttırmak için sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının yanı sıra sosyal bilgiler öğretmenleri ve akademisyenleriyle de benzer çalışmalar yapılabilir. Zira alanyazın incelendiğinde söz konusu katılımcı gruplarına dönük çalışmaların oldukça yetersiz olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri “cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitim düzeyi, internette geçirilen süre, TV izleme süresi ve yerleşim yeri” değişkenlerine göre incelenmiştir. Bunlara ek olarak farklı değişkenler dikkate alınarak benzer çalışmalar yürütülebilir.

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri üzerinde özellikle cinsiyetin belirleyici bir fark oluşturduğu belirlenmiştir. Bu durumunun nedenleri farklı araştırma yöntemleriyle daha derinlemesine incelenebilir.

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının ruhsal ve duygusal zekâ düzeyleri ile akademik başarıları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple başta sosyal bilgiler öğretim programı olmak üzere farklı öğretim programlarındaki özel ve genel amaçların gerçekleştirilmede ruhsal ve duygusal zekâ becerilerinden de faydalanabileceği önerilebilir.

Destek ve Teşekkür

Yazar olarak, araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecine yönelik herhangi bir destek ya da teşekkür beyanımız bulunmamaktadır.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın yazarı olarak herhangi bir çıkar/çatışma beyanımın olmadığını ifade ederim.

Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırmanın planlanmasından uygulanmasına, verilerin toplanmasından verinin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir. Çalışmanın yazım sürecinde bilimsel etik ve alıntı kurallarına uyulmuş, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.”

KAYNAKÇA

- Atila, G. (2012). *Hastanelerde duygusal zekâ -hasta memnuniyeti ilişkisi: Isparta il merkezi örneği* [Doktora tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Aydın, D., ve Karadeniz, A. (2017). Eğitim fakültesi öğrencilerinin ruhsal zekâ özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(57), 100-114. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.12882>
- Aydın, H. (2017). *Duygusal zeka (EQ) ve stres yönetimi ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Nişantaşı Üniversitesi.
- Aydıntan, B. (2009). Ruhsal zekânın dönüştürücü liderlik üzerine etkisini araştıran uygulamalı bir çalışma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 257-274.
- Baba, H. (2012). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulundaki öğrencilerin kinestetik ve duygusal zekâlarının, iç-dış kontrol odaklarının akademik başarılarına etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Bozdağ, M. (2010). *Ruhsal zekâ (SQ)*. Yakamoz Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Caruso, R. D., & Salovey, P. (2007). *Duygusal zekâ yöneticisi*. (H. Kayra, Çev.). CREA Yayıncılık.
- Ciarrochi, J. V., Chan, A. Y. C., & Caputi, P. (2000). A critical evaluation of the emotional construct. *Personality and Individual Differences*, (28), 539-561. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(99\)00119-1](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(99)00119-1)
- Cook, S., Macaulay, S., & Coldicott, H. (2004). *Change management excellence: Using the four intelligences for successful organizational change*. Kogan Page Limited.
- Çavuşoğlu, G. (2019). *Öğretmen adaylarının duygusal ve ruhsal zekâ düzeyleri ile okuduğunu anlama ve akademik başarıları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.
- Dağlı, M. E. (2006). *Ergenlikte zekâ bölümü, duygusal zekâ ve akademik başarı arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Demir, S. (16-18 Kasım 2022). *Türkçe öğretmeni adaylarının akademik başarıları ile ruhsal zekâ ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Tam Bildiri Metni]. Uluslararası Akdeniz Bilimsel Araştırmalar Kongresi, 16-18 Kasım 2022, Mersin, Türkiye.
- Demir, S. (2023). Examination of emotional and spiritual intelligence of Turkish language teaching students. *European Journal of Language and Culture Studies*, 2(2), 60-69.
- Durmuş, M., Gerçek, A., Çiftci, N., ve Taşçı, Ö. (4-5 Mayıs 2018). *Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal zekâ düzeyleri* [Tam Bildiri Metni]. II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, 4-5 Mayıs, Adana, Türkiye.
- Emmons, R. A. (2000a). Is spirituality an intelligence? Motivation, cognition, and the psychology of ultimate concern. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 10(1), 3-26. https://doi.org/10.1207/S15327582IJPR1001_2

- Emmons, R. A. (2000b). Spirituality and intelligence: problems and prospects. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 10(1), 57-64. https://doi.org/10.1207/S15327582IJPR1001_6
- Ersöz, S. S. (2011). *Duygusal zekâ ve iletişim arasındaki ilişki: Bir uygulama* [Doktora tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Gardner, H. (2004). *Zihin çerçeveleri: Çoklu zekâ kuramı*. (E. Kılıç, Çev.). Alfa Yayınları.
- Goleman, D. (1998). *İşbaşında duygusal zekâ*. (H. Balkara, Çev.). Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2000). *Duygusal zeka neden IQ'dan daha önemlidir*. (B. S., Yüksel, Çev.). Varlık Yayınları.
- Göçet, E. (2006). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Gürsoy, E. (2016). *Duygusal zekâ eğitim programının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zekâ, empatik beceri ve davranış problemleri üzerine etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Güvenç, Z. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin duygusal zekaları ile yansıtıcı düşünme becerileri arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Işıksalan, S. N., (2020). Türkçe öğretmen adaylarının duygusal zekâ özelliklerinin okuma alışkanlığı açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 8(4), 313-323. <http://dx.doi.org/10.29228/ijla.45971>
- İyibaş, M. A., ve Akın, M. A. (2021). Öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleriyle akademik başarıları arasındaki ilişkinin analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (57), 188-218.
- Karabulut, A. (2012). *Duygusal zekâ: Bar-on ölçeği uyarlaması* [Yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Karadeniz, A., ve Aydın, D. (2016). Ruhsal zekâ özellikleri ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(23), 69-93.
- Karagözoğlu, N. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin duygusal zeka yeterliklerini mesleğinde kullanma düzeyleri ile benimsedikleri sınıf yönetimi modelleri arasındaki ilişki. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (29), 269-287. <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.1240>
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kavcar, B. (2011). *Duygusal zekâ ile akademik başarı ve bazı demografik değişkenlerin ilişkileri: bir devlet üniversitesi örneği* [Doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kenarlı, Ö. (2007). *Duygusal zeka-akademik başarı etkileşimine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi (Dicle Üniversitesi örneği)* [Yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Kıroğlu, K., Aslan H., ve Elma, C. (2019). Öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile dinleme becerileri arasındaki ilişki. *Ekev Akademi Dergisi*, 23(78), 391-406.
- King, D. B., & De Cicco, T. L. (2009). A viable model and self-report measure of spiritual intelligence. *Journal of Transpersonal Studies*, 28(1), 68-85. <https://doi.org/10.24972/ijts.2009.28.1.68>
- Kocaman, A. (2008). *Ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumunun öğrencinin okul başarısına etkisi: İnönü EML örneği* [Yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Köknel, Ö. (1999). *Kayıdan mutluluğa kişilik*. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köksal, A. (2003). *Ergenlerde duygusal zekâ ve karar verme becerileri arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Kuzu, A. (2008). *Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ ve iletişim becerilerinin eşdeğer öğrenim gören öğrencilerle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi]. Düzce Üniversitesi.
- Mammadov, E. (2015). *Duygusal zekâ ile akademik başarı ilişkisi: Turizm lisans öğrencileri üzerine araştırma* [Yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Mammadov, E., ve Keser, E. (2016). Duygusal zekâ ile akademik başarı ilişkisi: Turizm lisans öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 13(3), 85-101.
- Montgomery, M. B. (2013). *Our spirits, ourselves: The relationships between spiritual intelligence, self-compassion, and life satisfaction* (Unpublished doctoral thesis). Alliant International University. <https://www.proquest.com/openview/f330e1a6c46f327c71efce4305076829/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>
- Newsome, S., Day, A. L., & Catano, V. M. (2000), Assessing the predictive validity of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 29(6), 1005-1016. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(99\)00250-0](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(99)00250-0)
- Ovayolu, N., ve Bahar, A. (2006). Hemşirelik ve kalite. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1), 104-10.
- Özaslan, H., Kumcağız, H., ve Baba Öztürk, M. (2020). Öğretmen adaylarının duygusal zekaları ile demokratik algı ve tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 636-654. <http://dx.doi.org/10.17679/inuefd.590592>
- Özer, Y., ve Anıl, D. (2011). Öğrencilerin fen ve matematik başarılarını etkileyen faktörlerin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 313-324

- Pamukoğlu, E. (2004). *Duygusal zekânın yönetici etkinliğindeki rolünün kadın yöneticiler bağlamında incelenmesi ve bir araştırma* [Yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Reisoğlu, İ., Gedik, N., ve Göktaş, Y. (2013). Öğretmen adaylarının özsaygı ve duygusal zekâ düzeylerinin problemleri internet kullanımıyla ilişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 150-165.
- Salovey, P., & Mayer, J., D. (1990). *Emotional intelligence*. Baywood Publishing Co. <https://aec6905spring2013.files.wordpress.com/2013/01/saloveymayer1990emotionalintelligence.pdf>
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: Bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 609-627. <http://dx.doi.org/10.16986/HUJE.2016015868>
- Seyis, S., Yazıcı, H., ve Altun, F. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin motivasyonları ve duygusal zekaları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Millî Eğitim*, (197), 51-63.
- Shuler, N. C. (2004). An analysis of the emotional quotient inventory: youth version as a measure of emotional intelligence in children and adolescents (Unpublished Doctoral Thesis). The Florida State University. http://purl.flvc.org/fsu/fd/FSU_migr_etd-0325
- Smartt, M. J. (2014). The relationship of spiritual intelligence to achievement of secondary students (Unpublished Doctoral Thesis). Liberty University. <https://digitalcommons.liberty.edu/doctoral/820>
- Stockton, L. S. (2006). *Resilience among elementary educators as measured by the personal and organizational quality assessment-revised and the emotional quotient inventory: Short*. ProQuest Information and Learning Company.
- Tarhan, N. (2011). *Duyguların eğitimi: Kendinizle barışık olmak*. Timaş Yayınları.
- Taşlıyan, M., Hırlak, B., ve Harbaloğlu, M. (2015). Duygusal zekâ, iletişim becerileri ve akademik başarı arasındaki ilişki: Üniversite öğrencilerine bir uygulama. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 2(3), 45-58.
- Tatar, A., Tok, S., Tekin Bender, M., ve Saltukoğlu, G. (2017). Asıl form schutte duygusal zekâ testinin Türkçeye çevirisi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 18(2), 139-146.
- TDK, (11 Mart 2023). *Türk dil kurumu sözcükleri: Zeka*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Tezelli, S. (2019). *Öğretmen adaylarında duygusal zekâ, sosyal kaygı ve öznel iyi oluş arasındaki yordayıcı ilişki* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Turan, M., Koç, K., Ulucan, H., ve Yüce, M. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin ruhsal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 25-37.
- Uslu Üstten, A. (2008). *Kuantum biliminin getirdiği yenilikler ışığında ruhsal zekânın edebiyat eğitiminde kullanılması* [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Üzel, D., ve Hangül, T. (27-30 Haziran 2012 2012). *Duygusal zekâ ve akademik başarı arasındaki ilişki* [Tam Bildiri Metni]. 10. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 27-30 Haziran 2012, Niğde, Türkiye.
- Varıoğlu, B. (2017). Dil kullanımının bir yansıması olan duyguları dile getirme becerisiyle duygusal zekâ arasındaki ilişki: Türkçe öğretmeni adayları örneklemini. *Turkish Studies (International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic)*, 12(14), 513-528. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11630>
- Vaughan, F. (2002). What is spiritual intelligence?. *Journal of Humanistic Psychology*, 42(2), 16-33. <https://doi.org/10.1177/0022167802422>
- Wolman, R. N. (2001). *Thinking with your soul: Spiritual intelligence and why it matters*. Harmony.
- Yeşilyaprak, B. (2001). Duygusal zekâ ve eğitim açısından doğurguları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 25(25), 139-146.
- Yılmaz, H., ve Zembat, R. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ile üniversite yaşamına uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 118-136. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.569593>
- Yılmaz, S. (2007). *Duygusal zeka ve akademik başarı arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Yiğit Seyfi, Ü., ve Köse, S. (2016). Ruhsal zeka ve çalışma algısı üzerine bir analiz. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 23(3), 767-787. <http://dx.doi.org/10.18657/yonveek.281963>
- Yurttaş, E. (2018). *Ruhsal zeka ile karar verme stilleri ilişkisi: yöneticiler üzerinde bir uygulama* [Yüksek lisans tezi]. Çankaya Üniversitesi.
- Zohar, D., & Marshall, I. (2004), *Ruhsal zekamızla bağlantı kurmak* (B. Erdemli ve K. Budak, Çev.). Meta Basım Yayım Sanayi ve Ticaret.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the literature, it is seen that both mental and emotional intelligence have an impact on individuals' lives in a wide range of areas such as feeling comfortable and peaceful in their daily lives, coping with the problems they face, being able to empathize, work, education and health lives, success and failures. For these reasons, it is very important to determine the spiritual and emotional intelligence levels of individuals and to determine the factors that affect these intelligence types. As a matter of fact, there are many studies in the literature examining the emotional and spiritual intelligence characteristics of teacher candidates; however, the relationship between the psychological and emotional intelligence levels of social studies teacher candidates and their academic achievement was revealed; No study was found in which mental and emotional intelligence levels were examined according to various variables such as "gender, age, class level, socioeconomic status, education level of parents, time spent on the Internet, time spent watching TV, and place of residence". Therefore, it is anticipated that the findings obtained from the research results will contribute to the literature and shed light on new research to be done.

From this point of view, the aim of the present study is to reveal the relationship between the psychological and emotional intelligence levels of social studies teacher candidates and their academic achievements; The aim of this study is to examine the levels of mental and emotional intelligence in terms of various variables (gender, age, class level, socioeconomic status, parental education level, time spent on the Internet, TV viewing time and place of residence). The main problem statement of the research is "Is there a relationship between the psychological and emotional intelligence levels of social studies teacher candidates, and these intelligence levels are significant according to gender, age, class level, socioeconomic status, parental education level, time spent on the Internet, time spent watching TV, and place of residence. does it differ in some way?"

Method

To reveal the relationship between the psychological and emotional intelligence levels of social studies teacher candidates and their academic achievements; General screening design was used in the study to examine the levels of mental and emotional intelligence according to various variables. The participants of the research are 169 social studies teacher candidates studying at Kilis 7 Aralık University in the fall semester of the 2022-2023 academic year. 101 (59.8%) of the teacher candidates whose ages range from 18 to 33 are female and 68 (40.2%) are male. In the research, "personal information form" created by the researcher, "Scale of Mental Intelligence Traits" developed by Karadeniz and Aydın (2016), and "Emotional Intelligence Test" developed by Schutte et al and adapted into Turkish by Tatar et al. (2017) were used as data collection tools. SPSS 21.00 statistical package program was used in the analysis of the data. In the study, non-parametric tests were used because the data did not show normal distribution.

Findings

As a result of the research, it was determined that the social studies teacher candidates had good academic success and high levels of spiritual and emotional intelligence. In addition, in the study, it was determined that there was a statistically significant relationship between the academic achievement, spiritual and emotional intelligence levels of the participants. Moreover, in the study, it was determined that there was a significant difference in the psychological and emotional intelligence levels of the participants according to gender. Again, there is a significant difference between the emotional intelligence levels of the

participants according to the grade level; however, it was determined that there was no significant difference in the level of spiritual intelligence according to the class change. In addition, it was determined that there was no significant difference between the psychological and emotional intelligence levels of the participants according to age, socioeconomic status, parental education level, time spent on the Internet, time spent watching TV and the place of residence where they were born and raised.

Conclusion and Discussion

In the study, a low-level significant relationship was found between the academic achievement of the participants and their spiritual and emotional intelligence levels. The relationship between the psychological and emotional intelligence levels of the participants was found to be moderately significant. When the literature is examined, academic success and spiritual intelligence (Aydın & Karadeniz, 2017; Turan et al., 2020) and academic success and emotional intelligence (Baba, 2012; Ciarrochi et al., 2000; Çavuşoğlu, 2019; Dağlı, 2006; Işıksalan, 2020; İyibaş and Akın, 2021; Kavcar, 2011; Mammadov & Keser, 2016; Seyis et al., 2013; Taşlıyan et al., 2015; Üzel & Hangül, 2011) have been found in many studies that have a positive and significant relationship.

In the study, it was determined that the psychological and emotional intelligence levels of the participants according to gender showed a significant difference in favor of women. In the literature, it is seen that there are various studies in which a significant difference was found in favor of girls in terms of emotional intelligence levels of teacher candidates according to gender (Göçet, 2006; Işıksalan, 2020; Köksal, 2003; Pamukoğlu, 2004; Varışoğlu, 2017; Yeşilyaprak, 2001). In the study, it was determined that the psychological and emotional intelligence levels of the participants did not show a significant difference according to the age variable. In the literature, there are studies that show a significant relationship between emotional (Karabulut, 2012; Pamukoğlu, 2004;) and spiritual (Aydıntan, 2009; Yiğit Seyfi & Köse, 2016; Yurttaş, 2018) intelligence and age, and it does not show any significant difference between emotional intelligence and age. study is also available (Ersöz, 2011). In the study, it was determined that the emotional intelligence levels of the participants showed a significant difference according to the class level, but their spiritual intelligence levels did not. In the literature, there are different studies in which mental (Aydın and Karadeniz, 2017; Durmuş et al., 2018; Turan et al., 2020) and emotional (Işıksalan, 2020) intelligence levels do not show a significant difference according to the grade level change. In the study, it was determined that the psychological and emotional intelligence levels of the participants did not show a significant difference according to their socioeconomic status. A similar conclusion was reached in the study conducted by Kavcar (2011) and Durmuş et al. (2018). In the study, it was determined that the psychological and emotional intelligence levels of the participants did not show a significant difference according to the educational status of the parents. A similar result was reached in the study by Çavuşoğlu (2019). Again, in various studies in the literature, it has been determined that there is no significant difference between individuals' mental (Durmuş et al., 2018) and emotional (Kavcar, 2011; Işıksalan, 2020) intelligence levels according to parental education level. In the study, it was determined that the levels of spiritual and emotional intelligence of the participants did not show a significant difference according to the place of birth and growth. When the literature is examined, it is seen that there is no significant difference between the mental (Aydın & Karadeniz, 2017; Durmuş et al., 2018) and emotional intelligence (Kavcar, 2011) levels of the individuals according to the place of birth and growth in various studies.